

MEMO / 2013. május 17.

A FRA uniós LMBT-felmérése

Az alábbiakban röviden áttekintjük az eredményeket. A legfontosabb megállapítások a vonatkozó ábrákkal és véleményekkel együtt az „áttekintő jelentésben” található. A megállapítások teljes ismertetése a „fő eredményekről” szóló jelentésben olvasható.

1. Miért és hogyan készült az uniós LMBT-felmérés?

A FRA az Európai Bizottságtól kapott felkérés alapján az összes EU-tagállamra és Horvátországra kiterjedő online felmérést készített az LMBT-személyekkel szembeni megkülönböztetésről és gyűlöletbeszédéről, valamint más kérdésekről. A felmérés egy nagyszabású empirikus adatgyűjtésből állt, és olyan, 18 éves vagy annál idősebb személyeket szólított meg az EU tagállamaiban és Horvátországban, akik lesbikusnak, melegnek, biszexuálisnak vagy transzneműnek tartják magukat. Az anonim felmérést online lehetett elérni, mind a 23 hivatalos uniós nyelven (az ír kivételével), valamint katalán, horvát, luxemburgi, orosz és török nyelven. A 2012. áprilistól júliusig tartó felmérést a FRA tervezte meg, és egy nyílt pályázati felhíváson elnyert szerződés keretében a Gallup Europe bonyolította le, az ILGA-Europe szervezettel ([Nemzetközi Lesbikus, Meleg, Biszexuális, Transznemű és Interszexuális Szövetség](#)) partnerségben. Az ILGA-Europe civil társadalmi szervezeteket képviselő európai ernyőszervezet, és a nemzeti szakértői révén támogatta a munkát.

Az eredmények a kérdőívet kitöltő több mint 93 000 személy tapasztalatait tükrözik. Bár az adatok nem tekinthetők reprezentatívnak az EU-ban élő összes LMBT-személyre nézve, ez a szám nagyon nagy csoportot jelent, és eddig Európában ez volt a legnagyobb ilyen jellegű empirikus információgyűjtés. Mivel az EU-ban és Horvátországban élő LMBT-személyek bevallott tapasztalatairól ez a legszélesebb körű, legátfogóbb felmérés, az LMBT-csoportok részéről meglehetősen sokszínű véleményeket, viselkedésmódokat és attitűdöket sikerült összegyűjteni, ami lehetővé teszi az adatok részletes elemzését. Bővebb információ a [technikai jelentésben](#) található.

2. Milyen kérdések szerepeltek a felmérésben?

A válaszadókat a munkahelyen, iskolában, egészségügyi ellátásban, szociális szolgáltatásokban és nyilvános helyeken, például kávézókban, éttermekben, bankokban vagy üzletekben szerzett, megkülönböztetéssel, erőszakkal és zaklatással kapcsolatos tapasztalataikról kérdezték. A kérdések az uniós jog és más nemzetközi előírások alapján védett jogokra épültek. Amennyiben a válaszadó rendelkezett érdemi tapasztalatokkal, további részletekre is rákérdeztek. A kérdőívben a válaszadókat a mindennapi életvitelük fő elemeiről is kérdezték, például arról, hogyan vélekednek a lakosság LMBT-személyekkel szembeni viszonyulásáról, az LMBT-személyek közéleti láthatóságáról és a lakosság negatív reakcióiról. A transznemű személyek külön kérdéseket is kaptak a kifejezetten transzneműeknek szóló egészségügyi ellátás hozzáférhetőségéről és a nemváltoztatás hivatalos okmányokban való feltüntetésével kapcsolatos tapasztalataikról.

A felmérés emellett nagymennyiségű szociodemográfiai adatot is gyűjtött, például a válaszadók oktatási háttéréről, foglalkoztatási helyzetéről, kapcsolati és családi állapotáról, szülői helyzetéről és jövedelméről.

3. Mennyire gyakori a szexuális irányultság vagy nemi identitás alapján történő megkülönböztetés?

Az összes válaszadó nagyjából fele mondta azt, hogy a felmérést megelőző évben személyesen is tapasztalt szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetést vagy zaklatást. A legnagyobb valószínűséggel a leszbikus nők (55%), a fiatal válaszadók (18–24 évesek) (57%) és a legalacsonyabb jövedelműek (52%) mondták azt, hogy személyük ellen irányuló megkülönböztetést vagy zaklatást érzékeltek.

A felmérést megelőző évben **foglalkoztatott és/vagy állást kereső** válaszadók egyötöde érezte úgy, hogy megkülönböztetést alkalmaztak vele szemben. A transznemű válaszadóknál egyharmad volt ez az arány. A felmérésben részt vevő országok mindegyikére igaz, hogy a válaszadók kétharmada tapasztalt már LMBT-munkatárssal szembeni negatív megjegyzéseket vagy viselkedést a munkahelyen.

A válaszadók egyharmada nyilatkozott úgy, hogy LMBT volta miatt személyes megkülönböztetést érzékel az alábbi területek közül legalább egyen: lakhatás, egészségügyi ellátás, oktatás, szociális szolgáltatások, árukhöz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés.

4. Milyen volt az LMBT-diákok iskolai élete?

A tanulmányai során, 18 éves kora előtt három LMBT-válaszadó közül kettő titkolta vagy álcázta LMBT voltát az iskolában. Legalább 60%-uk személyesen is tapasztalt negatív megjegyzéseket vagy viselkedést az iskolában amiatt, hogy LMBT, miközben minden egyes LMBT-csoportban és valamennyi országban 80% felett volt azoknak a válaszadóknak az aránya, akik szemtanúi voltak egy iskolatársuk feltételezett LMBT volta miatti negatív megjegyzéseknek vagy magatartásnak. A válaszadók kétharmada szerint az ilyen megjegyzések vagy viselkedés előfordulása gyakran vagy mindig az iskolaéveikhez volt köthető. Kétharmaduk azt is elmondta, hogy az iskolában gyakran vagy mindig titkolta vagy álcázta LMBT voltát. Ez különösen a meleg és biszexuális férfiakra vonatkozott.

5. Mennyire gyakoriak az LMBT-személyekkel szembeni gyűlölet-bűncselekmények?

Az utóbbi öt évben az összes válaszadó 26%-át érte támadás vagy erőszakkal való fenyegetés. Ez az arány a transznemű válaszadók körében 35%-ra emelkedett. Az elmúlt évben erőszakot tapasztaló válaszadók közül 59% mondta azt, hogy az utolsó támadás vagy erőszakkal való fenyegetés miatt történt, mert LMBT-nek érzékelték. A felmérést megelőző évben 19%-uk esett áldozatul olyan zaklatásnak, amelyről azt gondolta, hogy az érzékelt LMBT volta váltotta ki.

Az incidensek leggyakrabban a szabadban, nyilvános helyeken történtek, egynél több, általában férfi elkövetővel, akit az áldozat nem ismert. Az elmúlt évben történt legfrissebb erőszakos incidensek 7%-át viszont az áldozat családjának vagy háztartásának valamely tagja követte el.

A transznemű válaszadók közül tízből körülbelül hárman nyilatkoztak úgy, hogy az előző évben háromnál többször estek áldozatul erőszaknak vagy erőszakkal való fenyegetésnek.

6. Milyenek érzékelik az LGBT-személyek a társadalom bánásmódját?

Az EU alapvető értékei közé tartozik az egyenlőség és a tisztelet, ennek ellenére az összes LGBT-válaszadó háromnegyede úgy érezte, hogy a lakóhelye szerinti országban gyakori jelenség a szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés. Az alábbi példák szintén az LGBT-lét jellemzőit szemléltetik:

- A családtagok felé a válaszadók 48%-a vállalja fel, hogy LGBT, 28% viszont a barátai közül senkinek vagy csak néhánynak vallja be. A munkahelyi kollégákkal vagy iskolatársakkal szemben csak 21%-uk vállalja fel önmagát.
- Az összes válaszadó közel fele vélekedett úgy, hogy a lakóhelye szerinti országban a politikusok körében elterjedt az LGBT-személyekre vonatkozó sértő nyelvezet.
- Nyilvános helyeken a kétharmaduk nem fogja meg az azonos nemű partnere kezét, mivel attól tart, hogy emiatt támadás, fenyegetés vagy zaklatás érheti. Ez az arány a meleg és biszexuális férfi válaszadók körében háromnegyed volt.
- Az összes válaszadó 50%-a elkerül bizonyos helyeket, mivel attól fél, hogy LGBT volta miatt testi sértés, fenyegetés vagy zaklatás érheti. Ez különösen igaz a tömegközlekedésre, az utcára vagy más nyilvános helyekre és a középületekre.
- Az összes csoport közül a legnagyobb valószínűséggel a transznemű válaszadók mondták azt, hogy személyes megkülönböztetést vagy erőszakot tapasztaltak.

7. Mit lehet tenni az LGBT-személyek egyenlőségének és tiszteletének erősítése érdekében?

Az uniós jog a foglalkoztatásban védelmet nyújt a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetéssel szemben, ennek ellenére ezen a területen is kitartóan jelen van a megkülönböztetés. Az EU ez ellen számos jogi és politikai eszközt bevethetne, hogy **szisztematikus kezdeményezéseket** dolgozzon ki a szexuális irányultságon és nemi identitáson alapuló **megkülönböztetés leküzdésére**. A tagállamoknak ugyancsak arra kellene használniuk a felmérés eredményeit, hogy segítségükkel továbbfejlesszék, végrehajtsák és nyomon kövessék az e területre vonatkozó szakpolitikáikat. Azok az uniós tagállamok, amelyek külön LGBT cselekvési terveket hoztak létre, vagy ezeket a kérdéseket beépítették a nemzeti emberi jogi cselekvési terveikbe, az intézkedéseik további finomítására használhatják az országspecifikus adatokat.

Minden EU-tagállamban jelentősen javulna a megkülönböztetéssel szembeni egyenlő védelem, ha a **megkülönböztetésmentességre vonatkozó intézkedések túlmutatnának a foglalkoztatás területén**. Az EU javasolt „horizontális irányelve” a vallásra, meggyőződésre, fogyatékosagra, korra és szexuális irányultságra is kiterjesztené az egyenlő bánásmód elvét.

Ami az iskolai közeget illeti, a tagállamoknak arra kellene törekedniük, hogy az **LGBT-fiatalok számára biztonságos, támogató, zaklatástól és kirekesztéstől mentes iskolai környezetet** biztosítsanak. Ebbe beletartozik a tanárok és diákok körében folytatott felvilágosítás, hogy erősödjön a megértés és a tisztelet, és megtanulják, hogyan viszonyuljanak az LGBT-kérdésekhez az osztályban. Ennek eszköze lehet például az, ha biztosítják, hogy a szexuális irányultságról, nemi identitásról és nemi megnyilvánulásról szóló objektív tájékoztatás része legyen az iskolai tantervnek és a tanárképzésnek. A kormányoknak és az iskoláknak a homofób és transfób zaklatás ellen is szakpolitikát kellene kidolgozniuk és támogatniuk.

A felmérés eredményei szerint az LGBT-személyek gyakran nem jelentik be az őket érő megkülönböztetést, mivel úgy gondolják, hogy úgysem változna semmi (a válaszadók 60%-a), vagy nem tudják, hol és hogyan kellene bejelenteni az incidenseket (30%). Csak a legsúlyosabb gyűlölet-

bűncselekmények 22 %-ra hívták fel a rendőrség figyelmét. A válaszadók közel fele, akik nem jelentették be a gyűlölet-bűncselekmények eseteit, úgy érezték, hogy a rendőrség semmit sem tenne. Ez a jelenség a FRA [más csoportokkal foglalkozó munkájában](#) (például a kisebbségek és migránsok esetében) is érzékelhető. Az uniós és nemzeti jognak védelmet kell nyújtania a homofób és transzfób gyűlöletbeszéddel és bűncselekményekkel szemben. Ösztönözni kell a jogtudatosságot és a megkülönböztetés, illetve a gyűlöletből eredő erőszakos cselekmények bejelentésére szolgáló eszközöket. A tagállamoknak a **bejelentett esetek ténylegestől elmaradó számával is foglalkozniuk kell**. Ehhez támogatniuk kell az esélyegyenlőségi szerveket és más országos panaszkezelő testületeket, hogy felhívják a figyelmet a megkülönböztetésre és arra, hogy mit tehetnek az LGBT-személyek. A tagállamoknak a bűnüldözési tisztviselőket is képezniük kellene a tekintetben, hogy hogyan reagáljanak az LGBT-kérdésekre, a civil társadalmi szervezeteket pedig arra kell ösztönözniük, hogy tegyenek feljelentést az áldozatok nevében. A gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó adatokat, köztük a bűncselekmény háttérében álló indítékot is nyilván kellene tartani, hogy a tagállamok ezek segítségével megfelelő intézkedéseket hozhassanak. Az EU-nak és tagállamainak külön foglalkozniuk kell a homofób és transzfób **gyűlöletbeszéddel és gyűlölet-bűncselekményekkel, és ezeket törvényi úton büntethetővé kell minősíteniük**.

8. A FRA más munkái az LGBT-személyek jogai területén

A FRA 2007-ben kezdett külön foglalkozni az LGBT-személyek alapvető jogaival, miután az Európai Parlament felkérte, hogy vizsgálja meg az LGBT-személyekkel szembeni megkülönböztetést és homofóbiát az EU-ban.

- A FRA 2008-ban számolt be az [LGBT-személyek jogi helyzetéről](#) az EU-ban. A jelentést [2010-ben aktualizálták](#).
- Egy 2009-es jelentés az EU-ban élő [LGBT-személyek társadalmi helyzetével](#) foglalkozott.
- 2011-ben adták ki a [szociológiai-jogi megállapítások összefoglalását](#), benne a tendenciák, problémák és ígéretes módszerek elemzésével, amely felhívta a figyelmet az LGBT-személyek megkülönböztetéssel szembeni védelme terén az EU-ban tapasztalható különbségekre.
- Az ügynökség most [az állami hatóságok munkatársait, a tanárokat, a bűnüldöző szervek munkatársait és az egészségügyi dolgozókat kérdezi az LGBT-személyek alapvető jogairól](#), középpontban a foglalkoztatás, az oktatás, az egészségügyi ellátás, a bűnüldözés és a közrend kérdéseivel.

Az eredményeket [online közli](#), és a FRA weboldaláról letölthető jelentésben is megjelenteti:

[Az uniós LGBT-felmérés eredményei: áttekintés](#)

[Technikai jelentés](#)

A FRA LGBT-személyek jogaival foglalkozó munkája és a kapcsolódó kiadványai megtalálhatók az alábbi weboldalon: <http://fra.europa.eu/en/theme/lgbt>

Kérjük, további információért forduljon a FRA médiacsapatához:

E-mail: media@fra.europa.eu / Tel.: +43 1 58030-858